

УДК [343.97:343.544](477)

Тетяна Анатоліївна ШЕВЧУК,

кандидат юридичних наук, викладач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ДИТЯЧОЇ ПРОСТИТУЦІЇ В УКРАЇНІ

Проституція, як суспільний феномен, являє собою загальносвітове явище, яке сягає своїм корінням в сиву давнину. Безсумнівим є те, що це міцне коріння розгалужується безліччю гілок саме на соціальному підґрунті розвитку людської спільноти. І, незважаючи на різноманіття державної політики, релігійні погляди, економічні, культурні, виховні, етичні умови життя того чи іншого суспільства, це коріння дає міцні сходи, які так і не вдалося побороти до сьогодні. Це явище живе в суспільстві – розвивається та видозмінюється разом з ним. Найбільш ганебні його відростки – це дитяча проституція, яка, нажаль, в епоху глобалізації, має тенденцію до стрімкого зростання. Це болюча і незаживаюча рана на тілі суспільства.

Дитяча проституція, як і проституція дорослих, має довгу історію. Так, згідно із матеріалів Першого з'їзду по боротьбі з торгівлею жінками у 1910 році, проституція серед неповнолітніх значно перевищувала за кількісними показниками дані із Західної Європи. Вказувались навіть випадки проституції дітей віком від 7 років. Дівчата віком до 10 років склали близько 10 % від загальної кількості нелегальних проститутток Російської імперії. Із роками попит на неповнолітніх проститутток тільки зростав [1, с. 77].

Нажаль, з того часу мало що змінилось... В останні роки дитяча проституція та торгівля дітьми в Україні набула величезних масштабів, стала важко переборною проблемою, яка стрімко розповсюджується і має стійку тенденцію до зростання. Безумовно, цьому сприяє багато причин та умов, головними з яких є політична нестабільність і, відповідно, економічний занепад, що призвів до стрімкого падіння рівня життя, знецінення культурних, морально-етичних основ суспільства. Цей соціальний негатив накопичується і проривається в найбільш слабкому місці, вражає найменш стійкі верстви населення – дітей, підлітків, які не можуть йому протистояти в силу своєї досить різнопланової соціальної незахищеності.

За даними розташованої у Бангкоці асоціації під назвою «Положить кінець детської проституції в азиатском туризме» (англійська аббревіатура ЕСПАТ) світовий об'єм доходів від дитячої проституції сягає п'яти мільярдів доларів. За приблизними оцінками ЮНІСЕФ, у проституцію кожного року втягуються не менше одного мільйону дітей [2, с. 34–35].

В соціологічних дослідженнях стосовно аналізу секс-бізнесу, які були проведені в Україні, неодноразово згадувалось, що все більше дівчат молодшого віку, починаючи з 10 років, залучаються до надання секс-послуг. У містах Херсоні та Ужгороді найнижча вікова межа для осіб, залучених у заняття проституцією, становить лише 12–14 років. Майже третина тих, хто працює у секс-бізнесі, залучалися до нього до свого повноліття [3, с. 58].

Сексуальна експлуатація дітей у комерційних цілях – одна із найжорстокіших форм насильства щодо дітей. Діти, які стали її жертвами, зазнають фізичних, психосоціальних та емоційних страждань, наслідки яких відчуваються протягом усього життя і навіть загрожують йому. Вони піддаються ризикові ранньої вагітності, смерті під час пологів і зараження хворобами, які передаються статевим шляхом. Згідно з конкретними дослідженнями і свідченнями дітей, які стали жертвами сексуальної експлуатації, завдана їм травма є дуже глибокою, і багато з них не в змозі долучитися до нормального життя або повернутися до нього. Багато дітей вмирають, не досягнувши статевої зрілості [4, с. 52].

Ці вражаючі дані змушують нас замислитись над глобальністю розглядуваної проблеми, її міжнародним, транснаціональним характером і потребі на різних рівнях, в тому числі і законодавчому, шукати шляхи її вирішення.

Проте, не дивлячись на заклики міжнародного співтовариства, дитячий секс давно перетворився у доходний бізнес. Не зважаючи на всезростаюче усвідомлення суспільством небезпеки цієї «нової індустрії», сексуальна експлуатація дітей набуває все ширших масштабів.

Для пошуку шляхів вирішення даної проблеми, на нашу думку, спочатку слід окреслити основні чинники, які призводять до сексуальної експлуатації дітей. До них ми б віднесли наступні:

– по-перше, недоліки виховання. Так, переважна більшість дівчат-підлітків, які займалися проституцією, проживали у неблагополучних сім'ях. Часті були випадки, коли батьки не контролювали дозвілля своїх дітей, а іноді і своєю поведінкою сприяли викривленню дитячої свідомості (вживання алкогольних напоїв, наркотичних засобів, сварки, бійки, розпусний спосіб життя);

– по-друге, скрутне матеріальне становище та складні життєві обставини. Так, у одній із розглядуваних нами кримінальних справ, порушених за ч. 3 ст. 303 КК України громадянка С. залучала до зайняття проституцією та примушувала до зайняття цією діяльністю неповнолітніх осіб, знаючи про їх скрутне матеріальне становище. Вона втягувала їх до зайняття проституцією шляхом умовлянь та переконань. На протязі тривалого часу в різні періоди зводила за гроші з клієнтами-чоловіками, які бажали статевих контактів, у закладах, що за родом своєї діяльності у сфері побуту надають населенню послуги для відпочинку, тимчасового проживання, а також і в інших місцях, не призначених для цього [5];

– по-третє, примус до зайняття проституцією з боку батьків, осіб, які їх замінюють або педагогів, на яких покладено обов'язки по їх вихованню. Велика ймовірність потрапити до групи ризику, стати жертвою комерційної сексуальної експлуатації стосується,

головним чином, дітей, які зазнають насильства в сім'ї, перебувають у стані бродяжництва, дітей-наркоманів, дітей із деструктивних сімей, чії батьки ведуть асоціальний спосіб життя, дітей-сиріт, вихованців шкіл-інтернатів. Особливо привабливим «матеріалом» для порнографії є малолітні втікачі, самотні та позбавлені підтримки діти в чужому місті [6, с. 167];

– по-четверте, психосексуальна травма в дитинстві, отримана в сім'ї, після чого у дітей часто виникає хворобливий інтерес до статевих відносин;

– по-п'яте, негативна роль засобів масової інформації що проявляється у пропаганді розкнутості, сексуальності, можливості зароблення «легких грошей».

Так звана «сексуальна революція» породила статеву розпущеність, цьому ж, в певній мірі, сприяли і засоби масової інформації, які не завжди продумано пропагували культ розбещеності, вседозволеності та легкого заробітку.

Прикладом цього можна вказати і скандально відомі телепроекти «Дом – 2», «Секс з Анфісою Чеховою», та інші, які транслюють у денний час, і ці «телевізійні витвори», є улюбленими програмами сучас-

них підлітків в той час, як ведучі цих «телепрограм» являються кумирами сучасної молоді.

Нажаль, всесвітня мережа Інтернет дуже часто є джерелом інформації негативного характеру. В завуальованій формі на його сторінках можна знайти багато оголошень стосовно добре оплачуваної «роботи» для підлітків, як дівчат, так і хлопців. Безмежні можливості цього технічного досягнення використовуються дітьми неконтрольовано, що часто призводить до негативних наслідків, а коло користувачів Інтернету стрімко омолоджується.

Ми привели перелік, на нашу думку, лише основних чинників, які сприяють стрімкому росту дитячої проституції в Україні. Його, нажаль, можна значно розширити. До цієї роботи слід залучати як науковців в різних галузях суспільних наук, так і практиків. Адже поглиблене, різнопланове, всебічне вивчення причин розглядуваного вкрай негативного соціального явища є запорукою подальшої успішної роботи з його викоринення, або, принаймні, зниження темпів росту.

Список використаних джерел

1. Фещенко Р. Пойдемте в номера / Р. Фещенко // Корреспондент. – 2006. – № 41. – С. 76–80.
2. Гринберг С. Самый густной бизнес / С. Гринберг // Новый хозяин. – 1999. – № 1. – С. 34–35.
3. Балакірева О. Діяльність громадських організацій з профілактики ВІЛ/СНІДу серед жінок секс-бізнесу. За результатами проекту «Створення мережі неурядових організацій, які працюють із жінками секс-бізнесу в Україні» / О. Балакірева. – Київ : Вид-во Укр. ін-ту соціал. дослідж., 2000. – 176 с.
4. Іващенко В. О. Торгівля жінками та дітьми: кримінологічні та кримінально-правові аспекти боротьби : монографія / В. О. Іващенко. – Київ : Атака, 2004. – 112 с.
5. Архів Шевченківського районного суду м. Чернівці, спр. № 1–253/08 за 2008 рік.
6. Шиделко А. Соціологічні аспекти розвитку секс-бізнесу в Україні та за кордоном / А. Шиделко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 3. – С. 164–175.

Одержано 25.04.2016